

KÖZMŰVELŐDÉS.

Az erdélyi róm. kath. irodalmi társulat heti közlönye.

MEGJELENIK MINDEN SZOMBATON.

Előfizetési díj:

Egész évre	4 frt.
Félévre	2 „
Negyedévre	1 „

A társulat minden rendű tagjai
a lapot tagdíjaikért kapják.

Kéziratok nem adatnak vissza.

A lap szellemi részét illető cikkek a szerkesztőségnek, az előfizetési pénzek a pénztárnoki —, az esetleges reklamációk pedig a kiadóhivatalnak küldendők.

A jövő vallása

(*) A jövő vallásának dicsőségére pályázó két „nemzeti“ felekezetnek kilátásait általános vallásbölcseleti elvek mértéke szerint e lapok f. é. 24. számában méltattuk. Nem fog ártani, ha egészen speciális szempontok szerint bíráljuk el most már nagy reménykedéseiknek okait. Az unitáriusok az utóbbi évtizedekben a magyar társadalomban s különösen a fővárosban elég számbavehető hódítást tettek. Szóvivőik ezt a „felvilágosodás“ terjedésének tudták be, s mert a felvilágosodás folyton „terjed“ szentül hiszik, hogy nekik áll a jövő. De tévednek az idők és a tények alakulásának megítélésében. Kétségtelen, hogy a magyar társadalomban az utóbbi évtizedekben hatalmas lendületet vett a pogányság felé való visszaesés, vagy ha úgy tetszik: haladás. Tisztán kárbaveszett fáradozás volna, ennek bővebb bizonyítgatásába bocsátkozni, hiszen a tények szemünk előtt történtek s történnek. A teljes keresztény elvtől való elpártolásból hiszik az unitáriusok a csonka keresztény elvnek, az ő hitüknek gyarapodását. S éppen ebben tévednek. Az a katolikus ember ugyanis, aki meghasonlott a saját vallásából, soha sem áll át elvi meggyőződésből bármely akatolikus, legkevésbé pedig az unitárius vallásra. Egyszerűen azért, mert lelkének vallása iránti elidegenülése sohasem származik elvi okokból, hanem kizárólag erkölcsi motívumokból. A test szerint való ember a test törvényei szerint akar élni s mert a kath. vallás ebben örökös alku nélkül való vetőt mond, a testi ember folyton dohog ellene, de addig nem szakít vele, míg vágyai kielégítésének külső akadályai nem támad. Mivel pedig VIII. Henrik angol király esete a hétköznapi emberek társadalmában ugyancsak elég gyakran előfordul: ez a bizonyos kényes pont szokott okul szolgálni arra, hogy a kath. ember ősi hitét, amelylyel romlott

szíve már régen meghasonlott, külsőleg is odahagyva, valamely hazai felekezet kebelébe térjen át. Amiben sokaknak igen nagy segítségére volt az unitárius házassági jog. Nem akarunk ennek a már kiérdemült kulturális eszköznek bővebb taglalásába bocsátkozni, hanem kész szívvel elismerjük, hogy a közerkülesők javítása körül páratlan eredményeket ért el, úgy hogy parlamentünk egyik vezérlő világossága a külföld házasságjogi szeméjének lerakódó helyeit konstataálta bizonyos erdélyi zónákban. Mi, akik a multban előfordult aposztaziák statisztikáját és indokait meglehetősen ismerjük, minden félelem nélkül merjük állítani, hogy száz esetből egyet sem tudnának Socin „jövő vallása“ javára kimutatni, hogy abban elvi vallásos meggyőződés vezette volna azt, aki hozzájuk áttért. Már pedig erkölcsi motívum az áttérésnél csakis a benső meggyőződés lehet; csak ez biztos talaja annak, hogy az illető vallás tanai meg tudnak erősödni, uralmat tudnak gyakorolni az emberek lelkén s azok eselekvéseit az erkölcsi jóra hathatósan irányítani képesek. Minden más ok az erkölcsi éltető erő hiájával szükkölködik s így egészséges fejlődési alap nem is lehet. Ilyenformán nem sok hivatása lehet az unitárius szektának arra, hogy valaha a „jövő vallása“ legyen. A törvényhozás kirántotta lába alól azt a gyékényt, amelyen eddig oly nagy reklámmal s oly szép jövedelemmel árult: házasság pereit, házasulandó aposztatái nem lesznek többé. A társadalomnak az a része, mely erkölcsi szükségét érzi a vallásosságnak, oda fordul, ahol egészen ki tudja elégíteni, az élő vizek forrásához; az, amely a vallással nem törődik, vele is époly kevéssé fog törődni, mint mással, amely gyüölöli és üldözi a vallást, őt nem fogja bántani, mert a svájci nemzetközi conventió szerit a csatatér sebesültjeit és halottjait bántalmazni nem szabad.

A görög szert. román egyház történetéből.

Különös tekintettel Erdélyre.

Dr. Grama után: *Kovács György*.

(Folytatás.)

Folytatása az egyesülési mozgalmaknak. Rövid idő múlva Teofil halála után a halhatatlan emléktű Atanáz Angel sze mélyében egy más metropolita választott. Ez a gyulafehérvárhoz közel fekvő Csüged község román papjának volt fia, ki, az ottani kalvin iskolában tanulta az elemi ismereteket. Metropolitává választása idejében a gyulafehérvári monaszteriumban szerzetes-áldozár volt. Megválasztása után Bukarestbe ment felszentelése végett, melyet végrehajtott a tergovisti metropolita több keleti egyházi főpap segédlete mellett.

A görögök, kik minden módon saját kötelekükben akarták tartani a románokat, már értesültek volt az erdélyi románoknak Rómával való egyesüléssel szándékáról. Ezért Dositeus jeruzsalemi patriarcha az unio meggátolása céljából különböző utasításokkal látta el Atanáz, melyek közt az is értésére adatott Atanáz, hogy a szer tartásnál használnia kell akár a görög, akár a szláv nyelvet, de semmi esetre sem a román. Azonban a keletieknek az erdélyi ügyekbe való ezen beavatkozása jogtalan lévén Atanáz legkevésbé mérvben sem tudták befolyásolni.

Mikor Atanáz Erdélybe visszatért Bukarestből — nagyon zavart állapotokkal találkozott itthon, mivel a románok közül némelyek a katolikusokkal, mások pedig a többi bárom bevett vallással — különösen pedig a kalvinnal ohajtottak egyesülni. E tan hívei azzal hitgették a románokat s igyekeztek beszélni az unióról hogy óvakodjanak a katolikusoktól, mert ezek a románságot nemesak a teste és lelkéhez forrott görög szertartástól akarják megfosztani, hanem egész lényében latinná akarják átgymni. Sőt azzal is ijesztették őket, hogy ha a római katolikusokkal egyesülendnek is, de ezek kiváltságai és szabadságában nem osztoznak. Az uralkodó e hittegetésnek elejét akarván venni. 1699 február 16-án kelt diplomájával biztosítja a románságot, hogy egyesülés esetén igenis részesülnek a katolikusok jogaiban: kiválóan pedig papjaik nem fognak jobbágyok gyanánt tekiutetni nem fognak telepadót követelni tőlük. E diplomát felolvasták az 1699 évi szeptember 18-án tartott erdélyi gyűlésen. Még ezelőtt — augusztus 6-án is boesáttatott ki ez ügyben egy császári diploma, mely azonban nem tartalmazott egyebet mint mit az előző közleményünkben említett 1798 évi. Azonban míg így folyt az eredménytelen rendelkezések özőne, azalatt a kalvinisták folytatták fondorataikat és a főkormány széknél kivitték egy bizottság kiküldetését, melynek hivatása volt talarról falura járni, kifürkészni és megkérdezni a román népet, hogy az egyesülést a bevett vallások melyikével kívánja, állítván egyuttal, hogy az uniót tulajdonképen csak a papság s nem egyuttal a nép is kívánja.

E bizottság, mely katolikusok és kalvinistákból volt szervezve, a kalvinisták befolyása alatt állván, azt az eredményt terjesztette gubernium elé, hogy a románok sehogym kívánnak a katolikusokkal egyesülni, hanem csak a kalvinistákkal.

Atanáz metropolita értesülve lévén a kalvinisták fondorlatairól, Bárány Jezsuita atya tanácsára 1699 évi szept.

30-ra szinodust hívott össze, hol ünnepelesen tiltakozott a ent jelzett bizottság eljárásával szemben, s egyuttal az is kimondatott, hogy a románok nem ismernek el ily ügyekben más bizottságot, mint csak azt, melyet ő felsége és az esztergomi primásküldnek ki; különösen hangsúlyozván még azt is, hogy a románok nem akarnak mással mint román. katb. egyházzal egyesülni.

E közben az uralkodó értesülvén a kálvinistáknak a románok között üzött fondorlatairól s különösen azon álbíresztelésekről is mintha ő erőszakkal akarná a románokat a katolikusokkal egyesíteni: a kedélyek lecsillapítására 1699 december 12 én egy rendeletet boesáttatott ki, melyben megparancsolja, hogy senki se merészelje a románságot félre vezetni az egyesülés körül, hanem bizza teljes szabadságára a négy bevett vallás közül azzal egyesülni, melyikkel akar.

Az 1700-dik ében tartott nagyszinodus, melyen az egyesülés (unio) létrejött. Ezen zavarok közepette semmi sem vala tanácsosabb, mint hogy a románok kik nygvis elhatározták a katolikus egyházzal való egyesülést — ezen szándékuknak egy ünnepeles jelentőség teljes eseleketben kifejezést is adjanak s egyuttal élet vegyék azon kálvin fondorlatoknak, melyeknek célja vala az egyesülést meggátolni, elhíttetni akarván a románokkal, hogy a katb. egyház teljesen ki fogja őket vetkeztetni keleti szertartásuk és fegyelmeükből. Az unio céljából tehát Atanáz metropolita 1700-dik év szept. 4-ik napjára nagy szinodust hívott össze Gyulafehérvárra. Együlésre meghívottak Erdély minden városa és falvának román lelkeszei, nemesei, vérei. Meghívatta a kapesolt részek és különösen a bihar, szatmár és mármarosiak.

E zsinat irt időben meg is tartatott a gyulafehérvári „Szentháromság” — monaszteriumban.

Első ülés szeptember 4 én. Atanáz metropolita megnyitván a gyűlést, utal a románságnak Rómával való egyházi és nemzeti uniója szükségességére. Azután pedig feltéve a nagyfontosságú egyesülési kérdést mire az összes clerus és nép kinyilváníták, hogy készek az unióra.

Ellenzéket esupán Hunyad megye lakosai, a sebeszékiek és a brassó-videkiek képeztek. De ezek is, az unio barátainak érvelései által legyőzve, csatlakoztak az egyesüléshez.

Második ülés szeptember 5-én. Tárgyalás alá boesáttatván a szent unióval szemben való alkalmazkodás kérdése a szinodus kinyilvánítja, miszerint az egyesülést a négy dogmatikus pontra vonatkozólag elfogadja „érintetlen maradván a ritus és a fegyelmi ügyek is, s csak azon részletei töröltetnek ezeknek, melyek a katolikus hittell ellentétesek. Eként az egyesülés kimondatván, ennek következő szövegeztü nyilatkozatban adtak kifejezést:

Mi Erdély és vele egyesített részek román egyházának püspöke, főesperesei és az összes clerus tudtára adjuk mindenkinek, kiket illet és Erdély minden reideinek is, hogy tekiutbe véve az emberi élet maulandóságát s a lélek halhatatlanságát (melynek ügyében a legnagyobb gonddal kell eljárunk), a mindenható Isten akaratából teljes szabadsággal elhatároztuk a római katb. anyaszentegyházzal való egyesülést; magunkat ezen szent egyház tagjainul nyilvánítjuk, elfogadva, vallva és híven mindazokat, miket ez elfogad, vall és hisz azon négy pont közül is melyekben eddig különbö-

zénk egymástól, s melyeket úgy ő császári felsége, mint a főmagasságu érsek is élénk szabott. Ezen okból aztán mi is élvezni akarjuk mindazon jogokat és kiváltságokat, minőket emez anyaszentegyháznak papjai szent canonok értelmében és Magyarország hajdani királyainak kegyelméből, élveznek; akarjuk, hogy ő felségének és a főmagasságu érseknek előbb nevezett rendeleteik értelmében mostantól fogva tekintessünk, emez egyház tagjainul. Ezen nyilatkozatunk nagyobb hitele és megerősítésére járulunk saját kezeink aláírásával, a gyulafehérvári szent monaszterium peesétjével és saját használatu peeséteinkkel. Gyulafehérvárt, 1700-adik évi szeptember hó 5-én.

Ezen egyesítési ügyirat szövegezése után határozatba ment, hogy azt írja alá a metropolita, és az espereskerületek nevében ezek esperesei, két papi küldőt, és minden községből három öreg deputatus — mindenek előtt letevén az esküt.

Aláírták pedig ez ügyiratot Atanáz metropolitán kívül 1493 lelkész, élükön 54 (ötvennégy) főesperessel.

(A világiak aláírása úgy látszik elmaradt.)

Ily módon ment teljességbe az erdélyi románság szent uniójának azon nagy fontosságú cselekménye, melynek az erdélyi románság jólléte és üdvére századok során át kiható áldásdús eredményei úgy egyházi mint politikai szempontokból mindig emlékeztetésekké maradnak. Ezen nagy horderejű cselekmény méltó volt a színódus fenségéhez, mely arról is emlékeztet, hogy nemesak mint románegyházi gyűlés — hanem általán népessége tolytán a legnagyobb gyűlés volt Erdélyben ennek eddigi történelme tanúsága szerint.

Ezen gyűlésre a főesperesek és lelkészek kivül meg volt híva minden egyházközségből még három képviselő is s ezeken kivül a románság által lakott vidékekről megszámlálhatlan sokaság volt tanuja az egyesülés magasztos tényének.

Harmadik ülés szeptember 14-én. Ez záró ülés volt. A metropolita előterjesztésére ezen ülésen hozattak azon fegyelmi szabályzatok, melyek a már egyesült román egyház klérusa és híveinek belső ügykörére vonatkoznak. Összesen 28 ily szabály (canon) hozották, melyek közül a román egyház és nyelvének állandóságára legnagyobb fontosságú volt a 14 ik canon, melyben kimondatott, hogy az isteni szolgálatot meny nyiben csak lehetséges román nyelven kell végezni; nem különben az evangélium olvasását és szent beszédeket is hadd értsék a hívek. Melyik pap így nem cselekednék, 12 forinttal büntetik.

Az unió üdvös eredményei. Az uniónak a románegyházra való üdvös eredményei megbecsülhetlenek. Teljes mértékben csak akkor mérlegelhetők, ha az egyesülés előtti és utáni egyházi állapotokra egy futólagos tekintetet vetünk.

Első üdvös eredmény volt, hogy a román egyház kiszabadította magát az iga alól, melyet hosszú időközön át kalvinisták nyűgöztek volt reá. E nyűg leesett az unió után váliáról; mert a Rómával való egyesülés, mint legtermészetesebb, nemesak a románság characterének felelt meg, mely természeténél fogva vonzódott a latinsághoz, hanem feloldozta a románságot azon kötelék alól is, mely a görög és szláv befolyás alatt tartá őt, s így megmenekült a románság azon csapdától is, melybe az ő hite természetével ellenkező kalvinizmus eretnek tanainak rákényszerítésével akarta zárni. Tehát egyszerre két ellenségtől szabadult meg.

A második eredmény faji érdekű. A románok a latinság régi dicsőségének központjával — Rómával összeköttetésbe jöven, midőn a római pápák bőkezűségéből ott román ifjak is kezdték tanulni: ezek nemzeti sentimentae lizmusa kellő táplálékot talált az örök város ősi nevezetességei és emlékeiről visszazugró régi dicsőség glóriájában, s hazatérve, Erdélyben is e megizmosodott nemzeti sentimentalizmust kezdték érvényesíteni, hogy a nemzeti érzés mind klérus, mind a népben ébredezni, érne kezdett s átömlött a nemegyesült románságba is. Ez nem volt meg az unio előtt.

Harmad sorban az unio jelentékeny befolyást gyakorolt a román tudományos és irodalmi élet emelésére is. A történelem századokon keresztül nem tüntetett fel az erdélyi románság között sem egy felsőbb iskolát, sem valamelyes tudós férfit. Kik az egyházi méltóságok legmagasabb fokára jutottak, még azok is nélkülözték magas állásukhoz megkívántató azon tudományos és kulturalis képzettséget, melyek civilizált népeknél a méltóság legszebb diszei. Az unio után olyan főpapok álltak az egyház élére, kik tudomány, műveltség és gazdag tapasztalatokban bármely más népnek is diszére válnának. És e szellemi fejlődés bölesői lenének a Balázsfalván felállított iskolák, hol először kezdték előadni a magasabb tudományokat legkivált azon tanárok, kik mint növendékek Rómában tanultak. E szellemi újjászületés kitünőbb alakjai Sineai, Maioru és Clain, kik ezen időszakban, Erdély bármely nemzetiségű és vallású férfiával tudomány, szorgalom és buzgóságban méltány versenyeznek.

Az egyesülésnek anyagi előnyeit sem hallgathatjuk el. Az egyesült román egyház főpapja maga és szerzetesei (caluger) számára egy fejedelmi vagyont*) nyert, mely aztán alapja leve azon anyagi jóllétnek is, mely minden felől kezdett mutatkozni. A főpapok takarékos gazdálkodása lehetővé tette, hogy a püspöki székhely berendeztetett mindazon alkotások és intézményekkel, melyek más püspöki helyeken is láthatók, mint a székesegyház, káptalau, szeminárium, nyomda, gymnasium stb. Ezekhez járult még állami segédkezés is, amint más felekezetek is kapnak. Lassanként a klérus, a nép és a tanuló ifjuság felsegedelmzésére is különböző alapok keletkeztek.

Vajjon hol állana még a román egyház, ha a metropolita a szent unio alapjára nem állva, nem lenne most anyagi eszköze a papság és nép jóllétének előmozdítására?!!!

Ezen szellemi és anyagi jóllét emelkedésével karöltve fejlődött az egyházkormányzat és szolgálat ügye is. Es mindinkább rendezettebb, gyakorlatibb, modernebb és szervezettebb alakot kezdett öltetni.

A szertartásban is bizonyos felség és magasztosság vehető észre tele esztétikus izléssel. Mindezek kiválóan szembe ötlők a cathedralében, hol a szertartás emelkedettsége előtt bálulva hajlik meg minden idegen, ki ott jelen van.

Szóval mindeme anyagi és szellemi kedvező eredményeit a szent uniónak csak az tudja kellőképen mérlegelni, ki az egyesülés előtti idők nyomorait és siralmaikat ismeri.

Mindezekért pedig hála illeti a felséges Habsburg-házat mely oly sokat tett az egyesülés érdekében, hála illeti pedig legkiválóbban a nagyemlékű Atanáz metropolitát, ki a szent uniónak nemző atyja volt. (Parintele celu prea bunu alu santei uniri.) (Folyt. köv.)

*) Erről később lesz szó.

A három pontu testvérek.

(Új és épületes dolgok a szabadkőművességről a Fehérm. Naplóból.)

Néha (ha nem gyakran) a katolikus társulatokban keletlenlések, vizályok támadnak, melyek aztán a kath. egyesületeket a feloszlás felé vezetik. Néha valamely kath. lap ellenséges indulatból czéltáblájává lesz téve. Néha valamely kath. kiváló egyéniséget befekettiteneek, őt a többiektől elszigetelni és elkiseríteni akarják — mondjuk — néha az ilyesmi megtörténik, hát jó tudni, hogy az ilyen műveletekben nagyobb részt a szabadkőművesség titkos keze dolgozik. A rendező néha az egyenlenség szításával megbízott titkos szabadkőművesek, kik egyszersmind a kath. egyházaknak is tagjai, vagy legalább az ilyen tagoknak kebelbarátjai. Érdekes esetet beszél el Taxil Leo munkájának 391-ik oldalán:

Egy kath. újság fölkért engem, hogy közöljem a magasabb fokú szabadkőművesek lajstromát: én kezemből vettem az évkönyveket és leírtam a 33, 32, 31 és 30-ik fokú szabadkőművesek neveit. Nemsokára a szerkesztő újra megszólított, hogy vajjon nem csalódtam-e, mert a leírt nevek között volt egy, vallásosságáról ismeretes úri ember neve. En azt feleltem, hogy tudósításomban nem lehet tévedés, mert az okmányaim, melyeket források gyanánt használtam, egészen hivatalos jellegűek voltak: mindazonáltal újra átnéztem a névjegyzékeket és íme a kérdéses egyéniség újra ott volt. Kérdőre vonták az illetőt katolikus részről és kísült, hogy ő szorgalmasan felvette a szentségeket, de egyszersmind egy páholyának tagja volt és éppen a páholy megbízásából mutatott példás ájtatosságot s vegyült el a kath. egyházakba.

A szabadkőművességnek igen is vannak titkos utjai.

Még emlékeztünkben él, hogy menyynyre megtámadták XIII. Leonak egyik körlevelét, melyben a nagy pápa figyelmezteti az emberiséget a szabadkőművesség rejtélyes voltára és alattomos üzemleire. Megrémült akkor az egész tábor és Európa szabadkőműves híu lapjai nagyban hangoztatták, hogy nekik niucsenek titkaik. Ezzel szemben felhozzuk a Monde Macounique szavait: Nem tagadhatni, hogy a szabadkőművességnek nagy ereje van, csak hogy több óvatossággal kellene eljárnia. Igen árt az nekünk, hogy nincs egy kis kézi könyvünk, melyből könnyen átnézhetnék és megismerhetnék elveinket a bé nem avatottak, anélkül, hogy bár egyet is titkaik közül elárulnánk. (Íme tehát vannak titkaik.)

Elszólták magukat egyes testvérek is, mint például Colfavon testvér, ki egy ebéd alkalmával kimondta, hogy a szabadkőművesek készfúnek (még akkor tájt) a nagy forradalom évszázados megünnepléséhez, mert a forradalom az ő ünnepeik és ők szabadgondolkodók.

A Chaine d'Unionban Hubert testvér dühöngött egyesek tapintatlansága miatt, hogy miért árulják el a semesztalis jelszavakat. Szigorú vizsgálatot kíván az iránt, hogy a gyűléseken kik jelennek meg, csak a legbizalmasabbak társaságában óhajtja a gyűlések megtartását.

Most kérdjük mi, miért e titkolódzás, ha niucsenek titkaik? Miért vannak akkor közöttük beavatottak és bé nem avatottak, különböző fokok, miért van eskü alatt szigorú engedelmisség, eskü alatt szigorú titoktartás?

Blumenbagen kiváló szabadkőműves 1828-ban ezt mondta: Okosság nem árulni el titkainkat, de mi a beavatottak, értünk egyet. A föld hatalmasai meg fogják előttünk hajolni ehhez már nem kell több, mint egy század. Draeseke 1849-ben: „A mi templomainkban folytonosan titkokról beszélnek, nem fogják ezt a külsők megtudni soha; de még a belső tagok egy része sem ismeri. Nálunk minden titok: szavaink, képeink, jelvényeink.“

A titkok titka: a főnökség! Hogy hát tulajdonképpen ki az egyetemes szabadkőművesség feje? Senki sem kételkedhetik abban, hogy vezértérfiak vannak; de ki a vezérek vezére? Ezt számtalan szabadkőműves sem tudja. Ne gondolják, hogy a legmagasabb főnökök az egyes páholyok vezetői lennének. Párizs, London, Brüsszel, Róma, Berlin, Bécs, Amsterdam, NewYork, Boston, Kalkuta, stb. stb. nem ezek képezik a főkörmányzatot: ők a seregeknek közelebbi parancsnokai, a főrendelet máshonnan jön. Nagy pénzerevel dolgoznak; de honnan veszik a pénzt? Némelyek azt hiszik, hogy bizonyos bőrzék szolgáltatná a pénzt. Nem lehet tudni, ez is titok. Van egységes központi kormányzatuk, mert lehetetlen másképp, hogy különböző idők és világreszek nemzetiségek kebelében lévő páholyok, oly egységes terv, ugyanazon hang, azonos taktika, egyöntetű jelszó mellett dolgozzanak: hacsak nincs az egésznek egy központja, hol a szétágazó páholyok számai összefutnak. Egyesek úgy vélik, hogy a legmagasabb titkos vezérek: zsidók. Nem lehet tudni ez is titok.

Némelyek szerint vannak bizonyos főpáholyok, a hová keresztény nem léphet be. Ezekből küldik a többieknek a rendeleteket. Ilyenek volnának: Londonban, Rómába, Lipésében. Hogy hol van a legfőbb igazgató székhelye, azt igen nehéz meghatározni: — valószínű, hogy költözik egyik helyről a másikra. A forradalom és a reá következő időszakokban Párizs volt, a forradalom előtt London, a 40-es években Szent Pétervár, a 70-es években Berlin, most Róma.

Vidéki felügyelők meglátogatják a főbb páholyokat igazoló elveiket bemutatva közlik a legfőbb igazgató rendeleteit és elmennek a nélkül, hogy ők maguk is tudják, hogy hát ki az a főigazgató? — Régóta tervezik, hogy Rómában (titkos) pápaságot állítsanak fel, titokban zsinatokat tartsanak és a Péter-fillér hasonlatosságára bé akarják hozni a páholy-fillért.

Az eddigiekben azt mutattuk ki, hogy a szabadkőművesség ellensége a vallásnak; most szintén szabadkőműves forrásokból azt fogjuk bebizonyítani, hogy ellensége a társadalomnak is.

A szocializmus és kommunizmus fergetegétől fél egész Európa, az emberek érzik, hogy ez földrengető orkán lesz, ha kitör.

A szabadkőművesség vetette a szelet és a társadalom aratja utána a vihart: mert az szülte, nevelte, dajkálta a a szocializmust és a kommunizmust.

A társadalom tulajdonképeni alapbetegsége, rákfeneje: a szabadkőművesség. Felületes vizsgáló megelégedbetik azzal a véleményvel, hogy a szocializmus és kommunizmus a társadalmi forrongások oka. Hasonlítsuk össze ezekkel a szabadkőművességet, mert nincs anya és magzata között e földön akkora hasonlatosság, mint a szabadkőművesség és a többi veszélyes társulat között.

A szocializmust így esetelte Avogadroella Motta gróf, kijelentve a szellem teljes függetlenségét, a szocializmust, a népfőnységgel szemben törvénytelennek vall minden kormányt; gyökerében megváltoztató a fényleges társadalmi állapot. A dogmazsarnokság az elmék és szívek fölött és az Isten is ki állítolag minket dogmákra kötelezhet. Altalános a feljajdulás, mely minden vallás és kormányzat rombadőlését kívánja.

Isten helyébe tegyék az embert — vallás helyett adjátok meg neki a haladást; így majd összeszedi magát természetadta szabadsága alapján és kivívja a szellem és test teljes emancipációját. Föltétlen teljes egyenlőséget követelünk mely kinevet minden fénsőbbégi jogosultságot és testvériséget hirdet a kommunizmus nevében. Ezzel a Magna Chartával lép a világ elé, hogy újja teremtsen az emberiséget, gyógyítsa emészto sebeit, megsemmisítse a vallás és a nemzeti különbségeket és teremtsen egy új társadalmi köztársaságot, melyben élni és uralkodni fog a béke, az igazság és boldogság.

Pár mondatban jeleztük a szocializmus elveit, nézzük most a kommunizmus tanítását:

A társadalmi bajok a személyes tulajdonjog egyenlőtlenségéből származnak, — igen, ebből ered az élvező és a szenvedő óriási különbsége; igen innen keletkezik a gazdaságban dözsölő és a nyomorban kétségbeesett emberek osztálya: ez idézi elő, hogy az egyik terhei alatt összerogy, a másik kéjben uszva lustálkodik.

El kell törölni a tulajdonjogot, mindent az állam kezébe adjunk, legyen az egyetemes tulajdonos és egyenlően ossza fel rengeteg birtokát.

Hallottuk a kommunizmust; térjünk csak vissza a szabadkőművességhez, még a vak is látni fogja, hogy a szabadkőművesség a fa, a szocial-kommun a gyümölcsök, a szabadkőművesség az előzmény, a másik két rendszer, a következmény.

A szabadkőművesség tagadja a személyes Istent — helyébe teszi az embert; sürgeti a teljes egyenlőséget. Fennen hirdeti hogy meg akarja semmisíteni a társadalmi válaszfalakat, sem vallás és politika ne különítse el az embereket, meg kell tisztítani minden intézményt az istengond lat szennyjétől.

Az emberi társadalom akkor lesz jól szervezve, ha olyan lesz, mint a mi páholyunk. A természeti vallás (panti heismus) köti a tagokat össze a jogegyenlőség és az élvezetek közösségében.

Fichte híres szabadkőműves és pantheista így írja le a dolgot: az egész föld közös vagyon; a tulajdonjogot ravaszszággal és önkénykedéssel hozták be, ez minden zsarnokság és nyilvános rosznak a forrása. Kizárólag a javak egyenlő felosztása szünteti meg a bajokat.

A fejedelmeket s nemeseket és az ájtatoskodókat, mint az emberi nemnek kérelhetetlen ellensegeit ki kell irtani, javaikat azoknak adva át, kik értelmük, tudományuk és erényök folytán egyedül bírhatnak jog és hatalommal a többiek fölött. Kik nem alkalmazkodnak ezen elvekhez vagy bármi módon ezek megvalósulását gátolják, elpusztítandók. evégből velük szemben meg van engedve minden, legyen az bár erőszak, fortély, tűz, vas, méreg vagy tör. A cél szentesíti az eszközöket. Az embernek ős jogai, melyek régiebbek és szentebbek minden szokás vagy szerződésnél, teljes épségükben visszaállítandók.

Ime a szabadkőműves bölelelet egy mutatványa. Ez már aztán világos beszéd. Ki ne látná az ilyen tanoknak rettenetes következményeit.

A szabadkőműveseg célpontja: pantheizmus a vallásban, racionalizmus az elvekben, demokrácia a kormányzásban és kommunizmus a jogokban. Ezen négy alapkőre helyezik a jövő társadalom épületét, ezektől várják az emberiség boldogulását, a szabadságot, a népfőnységet, hol majd egyesek kezébe lesz összpontosítva minden hatalom, jog, birtok, kiket, hogy mily körmönfont ravaszszággal fognak megválasztani, — arról nincs említés téve; de valósággal nekik lesz kiszolgáltva a társadalom valamennyi tagja.

A szabadkőművesek türelmetlenül szorgalmazzák az említett elvek megvalósulását; dícsöitik azokat, kik e tant hirdették előszóval vagy írásban. Ismeritek a bolg zsidó regényt? Abba a legmélyebb gyűlölet van elrejtve a katolicizmus ellen és a legmelegebb kommunisztikus rendszerhez. A katolikus emberek úgy vannak azon műben feltüntetve, mint a társadalom söpredéke; a szocializmus pedig, mint az egyedül emberséges és helyes erkölestan. Ki kell elégiteni a szenvedélyeket. Így irt Sue Jenö, a szerző és a Persévérance-páholy arany tollal és diszklevéllel tün-tette ki.

Mindenki tudja, mennyit szitkozódott Proudhon Isten társadalom és a tulajdonjog ellen; éppen ezért egekig emelték őt a szabadkőművesek. A páholyoknak tehát olyan író tetszik, a ki Istent tagadja, a katolicizmusban társadalomveszélyes intézményt lát, a tulajdonjogot lopásnak tekinti. Garibaldit a szabadkőművesség arany éremmel honorálta, Itáliát első szabadkőművesének nevezte, kétszer választotta meg nagymesterének és nőféle elvei voltak Garibaldinak. A szabadkőművesség rajongásig szerette őt, mert elvei voltak: a katolicizmus megsemmisítése, a köztársaság és a kommunizmus behozatala. Ezeket védte, terjesztette a két milliónak és a két feleségnek a hőse, az emberiség lovagja, ki szívvel-lélekkel a szabadkőművesség szolgálatába szegödütt. Ezért esínáltak érdekében reklámot, ezért szerezték meg neki a népszerűség dícsöségét.

Hasonló csillag volt Itália egén a genuai Mazzini, tetőtől talpig szocialista. A pantheista volt hitét tekintve, kommunista a gyakorlati életben. az olasz páholyok tiszteletbeli elnöke volt, halála után hatalmas emléket emelt neki Genua, illetve: az olasz szabadkőművesség Genuában.

Over testvér rendszerét már említettük; ő átkozza a vallást, a tulajdonjogot, a házasságot; el kell lökni örökre a vallást, közössé kell tenni minden vagyont és föloldhatóvá a házassági viszonyt. Cabot regénybe öltöztette elveit; lefesterte olvasói előtt végtelen boldogságában az emberi nemet, de ezen boldogsághoz csak duló nehéz csatán juthatott el és miben állottak ezek a duló csaták? Le kellett döntenie a vallást és minden egyéb társadalmi intézményt és azután kommunista alapon újra kellett szervezni a szociális köztársaságot.

Igy boldogok leszünk, máskép soha.

(Fejérm. Napóli.)

KISEBB KÖZLEMÉNYEK.

— **Aranymise Gyergyó-Kilyénfalván.** Istennek a szt. könyvekben nyilvánuló akarata, hogy az öregekett tiszteljük és az öszfő előtt hódolattal álljunk fel; mert az öregeknél van a tanács. — Hasonló is az érdemek között elért öregkor a naphoz, mely leáldoztával is áldást harmatoz környezetére, midőn drágán szerzett tapasztalatainak közlése által irányt ad, az élet bizonytalan útjára induló ifjú vándor társainak. S mit szólunk még azokról, a kik egész életüket Istennek szentelve, minden tehetségüket egész odaadással, nem egy szűkebb kör, hanem az egyház, a haza és az emberiség javára áldozzák fel. — A lelkipásztorokról? Azért az Ur szülőjének mnkálkodásában elaggott, a kemény harez és küzdelem teljes életpályát befutott érdemes lelkészeket nemcsak vándoroknak, hanem dicső harezosoknak is tekinthetjük, a kik mint ilyenek, a legnagyobb pályadíjra, kétszeres tiszteletre érdemesek.

Az öregek iránti tiszteletnek fényes és lelket emelő példáját szemléltük e hó 11-én Gyergyó Kilyénfalván, a hol főt. Benkő Pál t. főesperes, plebános ur ünnepelte fészázados papi pályáját.

Az ünnepélyes napnak már kora reggelén sereglettek össze a közel és távolabbi vidékről a jubiláns tisztelői, hogy a szt. áldozaton jelen lehessenek. Ott láttuk az öreg tanuló-társat András Sándor köszvényesi plebánost, Kis nyug. ezredest, Kedves Tamás nyug. járásbíró, mint az aranymisés egykori honvéd társait, Rancz János, Varga Ferencz, Fejér András felsíki plebánosokat; Bajkó Péter századost és a kerület összes papságát. Délelőtt 10 órakor, a hívek te mplo mi lobogóik alatt sorakozva és szt. éneket zengedezve a plebániára mentek, hogy az Isten házába kísérjék a 20 évig közöttük működő aggastyánt, a ki ngs. Both Ferencz t. kanonok, főesperes vezetése mellett, vidéki és kerületi paptársaitól körülvéve vonult a zöld ágakkal diszített és virágokkal behintet uton az Ur oltárához, a hol érezes és szívből fakadó hangon kezdé meg a papság és hívek által lelkesen folytatott „Téged Isten dicséretünk“ hálaéneket zengeni. — Az evangélium után főt. Ferencz Károly f. alesperes, plebános ur lépett fel a szószékre és élénk vonásokkal esetezte az ünnepeltnak életét, ki mint pap Istenének és egyházának; mint hazafi, 1848/9-iki nemzetőr százados, tettel, tanácsesal, a menekülteknek életveszélyek közötti rejtegetésével hazájának szolgált becsülettel és hűséggel. Kedvesen lepte meg e szép és költői fordulatokban gazdag beszéd figyelmes hallgatóit, azon főpásztori kegynek felemítése is, hogy ő nagyméltósága a jubiláns urat érdemei elismerése jeléül a gy. kerület t. főesperesének nevezte ki. — Szt. mise után mindnyájan meghatott szívvel vettük áldását és szintén körmenetileg kísértük vissza lakására, a melynek udvarán a hívek élén először is a megye gondnoka, a maga készítette versesközöntővel adott a község örömeinek és jó kívánatának kifejezését. A kerületi papság örömét a t. kanonok főesperes ur tolmácsolta és annak nevében, mint a jubiláns híres vendégszeretetének symbolumát, — egy ezüst tálcát és két ezüst poharat nyújtott át. Megható volt, midőn a kerület két jeles tanítója könnyező szemekkel adott hálát, hogy kegyes támogatása és segítségével tette őket a társadalom hasznos polgáiraivá. A többi küldöttséggel fogadtatása után a jubiláns vendég-

szerető asztala mellé telepedtünk és jó magyar szokás szerint toasto-zban adtunk kifejezést szívünk érzelmeinek.

Az első felköszöntőt maga a becsületben megöszült aranymisés ur mondotta; mint egy patriarcha emelé fel szavát ő szentsége, felséges királyunk és kegyes főpásztorunk jóvoltáért, egészségeért; mely köszöntőt a fényes társaság állva hallgatta végig és lelkesen éljenze meg. Erre a megye Nestora, a 3 ik éves aranymisés pap, a mindég Beteg Imre, de azért még is mindig egészséges és fiatal kedélyű remetei alesperes, plebános ur köszöntötte fel az ő öcsesét, a jubiláns urat kívánva, hogy a mikor a felköszöntő gyémánt miséjét fogja elmondani, akkor is ilyen jó egészségben, erőben segíthessen neki öreg bátyjában.

Erre szebbnél szebb, az Isten és haza szeretetétől lángoló szavakban nyilvánuló köszöntők egész sora következett, miközben a posta is megérkezett és a szíves gratulatiók oly balmzát hozta magával, mely mindennél ékeesebben igazolta azon általános tiszteletet, mely Istennek ezen ünnepelte hű szolgáját hazaszerte környezi s a melynek szokott ékesszólásával adott kifejezést a derék Karezfalvi plebános ur, a ki társaival a szomszéd kerületből örömmel jelent meg az ünnepélyen.

Igy töltöttük el, ájtatos buzgóság, barátságos érzések és az isteni kegyelem iránti hálaérzettel, e napot, mely nyilvánosan tanusítá előttünk áldásos művét egy oly férfi életének teljes épségbeni fenntartásában, ki az Isten szöllőjében ötven évig dicséretesen működött. S csak egy volt, a mi fájó érzést keltett, az t. i. hogy a szeretve tisztelt jubiláns ur nyugalomba vonul, eltávozik körünkből, a hol annyira becsültük, de hisszük, hogy a távolban sem feledkezik meg azokról, a kik szeretettel ölelték keblükre.

Kívánjuk, hogy még sokáig élvezhesse állandó egészségben és megelégedésben a jól kiérdemelt nyugalmat.*)

IRODALOM

* **A tudomány Isten nélkül.** Irta P. Didon. Fordította megyyesi dr. Somogyi Aladár, premontrei fővárosi tanár. Budapest 1895. P. Didon atya, a világhírű kath. író, kinek remek „Jézus Krisztus élete“ magyar fordításban is megjelent és a kath. közönség részéről páratlan tetszéssel fogadott fáradhatlan buzgalommal, mely tudománnyal és ihletszerű avatottsággal küzd korunk legveszedelmesebb rákfenéje, az istentagadás, az istentelenség ellen. Ezen harezának köszöni létét egy remek munka, melyben Brunetiérénél hasonlíthatatlanul nagyobb hatással száll szembe a modern bölesészet atheisztikus irányával és dr. Somogyi Aladár nagy szolgálatot tett a hazai irodalomnak, midőn igen sikerült fordításban kiadta Didon atya ezen művét, mely kérlehetlen logikával bebizonyítja, hogy a tudomány Isten nélkül esödöt mond, mert a tudomány Isten nélkül nem tud alkotni, hanem csak rombol, tönkreteszi a lelket, az emberiség erkölcsi világát. A munka tartalma a következő: A tapasztalati hit és a tudomány. Agozitivizmus. A materializmus. Az atheista-pantheizmus. A szkepticizmus. A gyakorlati atheizmus. Az Isten létezése. Isten észszerű megismerése. A fordítás, ismétetjük, igen sikerült; irálya jó magyaros és világos. A kötet igen elegánsan van kiállítva, de szíve-

*) Múlt heti számunkból technikai okokból kiszortolt.

sebben láttuk volna, ha nem az „Országgyűlési Ertesítő kö- és könyvnyomda részvénytársaság“, hanem valamely katolikus könyvnyomda nyomta volna. A 278 oldalra terjedő kötet 2 írtérj a fordítónál kapható. (Budapest, Erzsébet körút 7. I. 6.)

KÜLÖNFÉLÉK,

— **Püspök urunk ő** Ezezeleneziája Brassóban végzett főpapi ténykedései után, f. hó 25-én este oldalkaonokja kíséretében székhelyére érkezett.

— **Csődvizsga lesz** f. é. július hó 3-án reggel a püspöki palotában azon ifjak részére, kik az egyházmegyei papképző intézetbe felvételt nyújtottak.

— **Papszentelés** lesz július hó elején a következő rendben: július 6-án hajnyirat és a négy alsóbb rend, 7-én az alszerpapi, 12-én a szerpapi és 14-én az áldozó papi rendet fogja kegyelmes főpásztorunk kiszolgáltatni.

— **Nekrológ.** B e n e d e k B á l i n t, erdély-egyház-megyei pap, nyugalmazott lelkész, Marosvásárhely, a szt. ferencz rendi zárdában, folyó hó 23-án reggel 4 órakor, élete 38-dik, áldozó papsága 15-ik évben, a haldoklók szentségeinek példás telvétele után visszaadta lelkét Teremtőjének. Hült tetemei június hó 24-én, délután 5 órakor tétettek a rom. kath. sikertben örök nyugalomra. A boldogultban az egyház buzgó, kötelesség teljesítő hű szolgáját, rokonai, barátai, ismerősei a tiszta egyenes jellemű rokont és barátot siratják. Távól szülőföldtől és rokonaitól, pihenjen esendesen az anyaföldben; emléke élni fog azok szíveiben, kiket szeretett, s e szívek oltáráról uaponként föl száll a sohaj. Lelkéért az engesztelő szentmise áldozat a rom. kath. plebánia templomban folyó hó 25-én d. e. 10 órakor mutatott be az égnek Urának. R. in P.

— **Egy plebános fejedelmi tette.** A lelki nagyság magas állásokhoz nincsen kötve. A legutolsó falusi gunyhó szalmafedele alatt igen nagy lélek lakozhatik s egy-egy szerény lelkész azé egy-egy, az egész világra kiható jótékony befolyásnál lehet szerény kiinduló pontja. Példa erre a legújabb időkből a szellemiek terén Kolping, a ki egész haláláig csak szerény segédlelkész vala, az anyagiak terén a világhírű wörishofeni plebános. Igazi lelki nagyságot hirdető tettről hozott e napokban hírt Ausztriából a kath. sajtó. E bír szerint megre Dörfler, a bécsi sz. Agoston templom plebánosa a salzburgi katolikus tudomány-egyetem javára 80,000 korona fejedelmi alapítványt tett le. Ime, csak megindítani kell az Isten akarta mozgalmat s az az Isten, a ki akarja mozgalmat, megtudja ihletni az arra való emberek lelkét, hogy segítsenek a vezéreknél alkotni.

— **Életmentő Mária kép.** Az irgalmas nénék vezetése alatt álló leányiskolákban a jobb tanulóknak kitüntetésül kékszalagos Mária-éremet függesztenek a nyakukba, s az így földiszított gyermekek Mária leányainak társulatába tartoznak. Ilyen érme volt Milkovics György szentkatalini erdőőr nyolcz éves kis leányának is, s a kis beüzüstözött pakfongérem a napokban csodálatosképpen mentette meg az életét. Együtt játszott Bendekovics István földműves kilencz éves fiával, a ki játékközben valahol revolverre akadt. Mosolyogva emelte a leányra a fegyvert és véletlenül elsütötte.

A revolver töltve volt, a golyó a leánykát mellén találta. Amde kárt nem okozott benne, mert a Mária-éremről visszapattant. A szerencsés megmenekülés annál csodálatosabb, mert az érem alig volt nagyobb a golyónál.

— **Magyarok zarándoklata Lourdesbe.** Egy Lourdesba vezető magyar zarándoklat országszerte hangoztatott eszméjét Magyarország biboros hercegprimása, Vaszary Kolos nemcsak helyesléssel fogadván, hanem jóvá is hagyván és reá apostoli áldását adván, Dr. Purk Iván, a budapesti központi szeminárium tanulmányi felügyelője a legelőnyösebben ismert Cook Tamás és fiai angol cégnek nemzetközi utazási irodájával lépett érintkezésbe, és vele a zarándoklatra nézve a következő általános utiprogramban állapodott meg: I. A zarándoklat f. é. aug. havában, szent István napja után valamely később meghatározandó napon indul I., II. és III. osztályú kocsikból álló különvonaton Budapestről a következő irányban: Budapest, Pragerbof, St. Péter, Cormons, Velence, Milágno, Genua, Nizza, Marseilles, Cette, Toulouse, Lourdes, és vissza is ugyanezen úton. — II. Az utközben eső nagyobb és nevezetesebb városok megtekintetése és a szükséges pihenés végett a zarándoklat az odautazásban Milánóban és Marseillesben, a visszautazás alkalmával pedig Nizzában és Velencezében 24—24 órára megállapodik. — III. A zarándoklat három napig időzik Lourdesban. IV. A zarándokok a megállapodásoknál a nevezett négy városban az állomásról a seálotába és viszont, az előre megrendelt kocsikon szállítatnak ott 24 órai ellátásban, — mely reggeli (kávé), ebéd, vacsora, szoba világítás és szolgálatból áll — részesülnek. — V. A Lourdesben töltendő 3 nap alatt az első és második osztályú utazók teljes ellátást (reggeli, ebéd, vacsora) kapnak. A III. osztályon utazók az utközben történendő 24 óras megállapodásoknál mindenütt kapnak teljes ellátást, de Lourdesban csak azok, kik ezt külön kívánják és a mit külön kell fizetni; mert a III. osztályú zarándokok számára egy ottani kolostorban csaknem ingyen helyett fogok kieszközölni. Ugy Lourdesban mint minden más megállásnál a szállodákban az I. osztályú zarándokok mindegyike külön-külön szobában, a II. osztályúak ketten egy szobában, a III. osztályon utazók pedig (utközben 3—4-en helyzetnek el egy szobában. VI. Menetközben, mivel az egész zarándoksereg kellő ellátására nincs elegendő idő, élelmi szerekről mindenki maga gondoskodik. — VII. A visszautazás is — ugymint az odautazás — az e célra megrendelt külön vonaton együttesen történik és a zarándokok számára kiállított menetjegy semmiféle más vonatra, csak a különvonatra érvényes. — VIII. A zarándoklatban való rész) vételi jegyek ára beleszámítva utközben négy nap (t. i. menet két nap — jövet kétnapi) és Lourdesben három nap, tehát összesen hét nap teljes ellátást, és a szállodákban való oda és visszazállítást, személyenkint a következő. I. osztály 240 frt, — II. osztály 185 frt, — III. osztály 110 frt. IX. A zarándoklatban való résztvételre dr. Purk Ivánnál a mai naptól fogva már lehet jelentkezni, és kérem a jelentkezések mielőbbi megtételét, mert ha a külön vonatra szükséges szám belesz töltve, későbbi jelentkezéseket nem veheték figyelembe. A jelentkezés alkalmával biztosíték gyanánt az I. osztályon utazók 80, a II. osztályúak 60, a III. osztályon utazók pedig 40 frt előleget fizetnek. — X. A részletes utiprogram július havában fog megjelenni, és zarándoklatban résztvevőknek megküldetni.

— **Az urnapi körmenet hatása.** Niels Stensen, századának hírneves anatomusa, természetbuvár, kopenhágai egyetemi tanár, protestáns tudós, írja magáról: „Livornóban tartózkodtam éppen, mikor az urnapi körmenetet tartották Látván, hogy oly nagy pompával viszik a város terein az ostyát, következő okoskodás ragadta meg lelkemet: vagy egyszerű darab kenyér ez az ostya, és akkor igen együgyűek, kik annyira tisztelik, vagy valóban Krisztus teste, és akkor miért nem imádom én is? E gondolatot forgatva lelkemben nem bírtam abba belenyugodni, hogy a kereszténység akkora száma, — az egész római kath. egyházban — esalódásban maradt e fő pontban, miután az egyház anuyi a tudós és felvilágosodott ember.“ Es Florenzben katolikussá lett. (D. H.)

— **Törvényes ellenállás.** Bár magától érthető, mégis érdekes dolog az, amit a „Dunántúli Hirlap“ e czim alatt közöl. Sokan abban a nézetben vannak, hogy az egyházpolitikai törvények megszavaztatásával a főrendi ellenzék tevékenysége véget ért, s a kormány nyugodtan pihenhet babérain. Ez teljesen téves fölfogás. Miután a törvények végrehajtásához pénz kell, s a költségek a budgetben, vagy külön törvény alakjában szerepelni fognak: a főrendek bithü, elvszilárd többsége minden ellené fog szegülni e költség megszavazásának és el lehetünk rá készülni, hogy évenként meg fog újulni a nagy küzdelem a főrendiház két pártja között.

— **Liberális őszinteséget** tesz minapi vezéréjikkében az archizsidó „Pester Lyod.“ Az egyházpolitikai törvények életbeléptetéséről ír s az mondja, hogy a belügyminiszter aggodalommal választja ki az állami anyakönyvvezetőket és a házasságkötőket. „A kötelező házasság kompromittálásához nem kell más, mint egy komikus figura vagy ellenszenves ember kinevezése anyakönyvvezetőnek! Az anyakönyvvezetőknek — folytatja az idézett lap — roppant nagy komolyságra lesz szükségök, és előzékenységre, hogy kitartsák az összehasonlítást a papsággal. De most jön a sláger: Mivel-hogy a néppárt, így érvel a P. Lly., hatalmas és elkeseredett ellensége az új intézményeknek, a liberálisok kötelessége már most, a törvények életbeléptetése előtt ezek számára megnyerni a nép rokonszenvét s éppen ezért rendelkezésükre álló minden eszközzel támogassák az életbeléptetést Szervekedjenek országszerte társadalmilag és minden községben, mert ha ezt elmulasztják, ezzel azt okozzák, hogy a néppárt igazán hatalmába keríti a magyar népet. . . . Hát így állunk, t. liberálisok? Eddig csak közönséges országésalók voltak, és most féltek, hogy baj lesz politikátokból?”

— **Zsidó orvosok a politikában.** Az „Egyenlőség“ ez. zsidó lapban olvassuk: „A recepcionális törvényjavaslat főrendiházi sikere ugyancsak borotva élén állott és minden egyes szó, mely mellette volt tekintve az elnök által történt döntést, ugyancsak nagy súlyjal bírt. A viszonylag kedvező, eredményben sokaknak volt része, de az oroszlánrészt kétségtelenül azoké; a kik — akadályokat is leküzdve — megjelentek a főrendiházban, hogy a recepció mellett szavazzanak. Ezek közé tatózik Zelenka püspök (t. i. a tiszai ág. ev. egyházkerület szuperintendese) is, a ki gyengélkedése dacára a szent Lukács-fürdő helyettes orvosa, Huszár Miksa dr. (zsidó.

Szerk.) kíséretében, ennek rábeszélése folytán, hordszéken vitte el magát a főrendiházba, hogy így úgyünk diadalra jutását elősegítse.“ A mult őszi és a f. évi főrendiházi tárgyalások folyamán történt, hogy két kath. püspököt olyan balesetek értek, hogy orvosaik megtöltötták nekik a szavazásokban részvételt. Ebből azután sok minden félét lehet következtetni.

— **Kossuth Lajos a szentek között.** A Csepel-szigeten az a szokás divik, hogy Urnapkor nemcsak kivilágítják az ablakokat amerre a körmenet elhalad, hanem galyakkal meg szent képekkel is földiszítik. Sziget-Ujfalun, mint ottani tudósítónk írja, megesett az idén, hogy az egyik ablakban két égő gyertya között ott állott Kossuth Lajos aranyrámás arczképe. Így akarta kimutatni hazafiságát Pátrovics Imre czipész nyugalmazott negyvennyolczas honvédhadnagy. (Ilyen is csak vargától felhetett ki.)

— **Egyházpolitikai csendőrök.** A belügyminiszterium, mint a M—g. írja, nagyon gondosan tanulmányoztatja az egyes törvényhatóságokat abból a szempontból, hogy a végrehajtás minő eshetőségeket helyez kilátásba. Ertesztésünk szerint a kormány legkevésbé megbízható jelentéseket vett Pozsony, Nyitra és Turócmezgyéből. Az ottani főispánok a legnagyobb aggodalmaknak adtak kifejezést s nem egy főispán kétségbeejtő színben tüntette fel a helyzetet. A kormány eme jelentések impressziója alatt legközelebb a csendőrök létszámát emeli fel, és gondoskodik arról, hogy átvonulás, vagy egyéb czimen ezekben a megyékben nagyobb számú katonaság tartózkodjék október elejétől kezdve.

— **Dualizmus az ABC-ben.** A „Budap. Tagblatt“ érdekes dualiztikus ABC-ét állított össze az osztrák és magyar miniszterelnökökből. Eszerint Auersperg egyidőben volt miniszterelnök Andrássyval, Taaffe, Tiszával, Windisehrätz Wekerlével. Ez az abc-és kryptologia azonban úgy látszik nem kedvez Bánffy-nak, mert igaz ugyan, hogy Badenit meg Bauquechemet is bívták az osztrák kormányba elnökül, de elmaradt s csak Kielmannsegg vár most bizonyosan Kállayra vagy tán éppenséggel Khuen grófra.

— **A papirforintok vége.** Junius hó 30-ával, az egy forintos papirjegyek és a régi tizkrajzáros ezüstpénzek kimennek a közforgalomból és csak a közpénztáraknál fogadtatnak el fizetés vagy beváltás fejében. Azért figyelmeztetjük olvasóinkat, hogy ezen a napon túl ilyen pénzeket el ne fogadjanak.

— **Fokozatos szőlőültetés** Egy szőlősgazda szőlőjében a terjedő filloxeravésznek oly módon akar akadályt vetni, hogy a gyanus tőkét azonnal kidobtatja s helyöket, azaz körül löttük a földet 60 centiméterre felhánytatja, hová aztán amerikai alanyt ültet, a melyet később beolt. Így lassan regenerálja szőlőjét, meghagyván a még élő hazai tőkéknek, hogy teremjenek a végső lehetőségig.

Kiadja: Az erdélyi róm. kath. irodalmi társulat. Felelős szerkesztő: **Forster János.**
Szerkesztőtársak: **Bálinth György, Dr. Cserni Béla, Fejér Gerő, Vass Albert**

Nyomatott Papp Györgynél a püsp. lyc. könyvnyomdában Gyulafehérvárrt.